

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

EIERSKAPSMELDING 2024

Vedtatt i fylkestinget 11. desember (sak 141/24)

Innhold

EIERSKAPSMELDING 2024	1
1. Innledning.....	3
2. Fylkeskommunen sitt eierskap	4
2.1 Selskapsporteføljen	4
3. Begrunnelser for fylkeskommunens eierskap	7
3.1 Innledning.....	7
3.2 Valg av organisasjonsform	7
3.3 Overordnede vurderinger i forbindelse med porteføljeendringer	10
4. Hvordan fylkeskommunen forvalter eierskapet	13
4.1 Prinsipper for god eierstyring.....	13
4.2 Roller og oppgaver i eierstyringen	18
4.3 Intern ansvars- og oppgavefordeling i fylkeskommunen	19

Vedlegg 1: Selskapsoversikt

1. Innledning

Fylkeskommuner har stor mulighet til å velge hvordan tjenester og virksomhet skal organiseres. Trøndelag fylkeskommune har valgt å organisere deler av virksomheten i foretak, aksjeselskap, interkommunale selskap og andre typer samarbeid. Det påvirker hvordan folkevalgte kan styre og kontrollere virksomheten. I stedet for tradisjonell virksomhetsstyring, der fylkestinget har direkte kontroll, får fylkestinget en eierrolle. Fylkestinget må da styre selskapet gjennom selskapets eierorgan.

For å sikre at fylkeskommunens eierskap utøves på en måte som både er åpen, ansvarlig og strategisk, krever kommuneloven § 26-1 at fylkestinget minst en gang i valgperioden vedtar en eierskapsmelding. KS anbefaler at fylkeskommuner som har eierandeler i mange selskap tar opp eierskapsmeldingen til vurdering oftere enn det. Dette er den tredje eierskapsmeldingen til Trøndelag fylkeskommune. Den forrige ble vedtatt av fylkestinget i 2022.

I denne eierskapsmeldingen er det en oversikt over fylkeskommunens eierskap. Videre er det informasjon om hva fylkeskommunen vil med eierskapet, hvordan vi utøver det og fylkeskommunens forventninger til selskapene. Prinsippene og forventningene som beskrives gjelder i utgangspunktet for alle selskap og virksomheter fylkeskommunen har eierinteresser i. Trøndelag fylkeskommune har vært med på å opprette flere stiftelser. Forventingene som beskrives i eierskapsmeldingen gjelder kun i begrenset grad for dem. Eiermeldingen gjelder heller ikke indirekte eierskap gjennom aksjefond og datterselskap.

Trøndelag fylkeskommune vil i tillegg til denne generelle eierskapsmeldingen utarbeide selskaps-spesifikke eierstrategier for selskap som er svært vesentlig for fylkeskommunen, blant annet AtB.

De vesentligste endringene i denne meldingen sammenlignet med eierskapsmeldingen som ble vedtatt i 2022 er:

- Begrunnelser for fylkeskommunalt eierskap er tydeliggjort.
- Fylkeskommunens prinsipper for god eierstyring er justert.
- Prinsippet om at fylkeskommunen skal være en aktiv eier er forsterket.

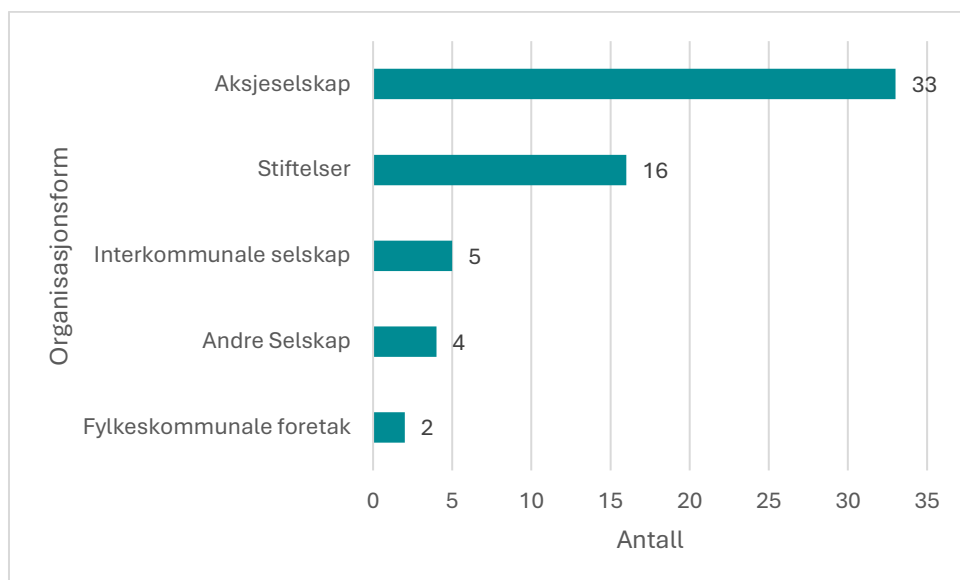
Eierskapsmeldingen består av fire kapitler og et vedlegg:

- Kapittel 1 er innledning
- Kapittel 2 gir en samlet oversikt over hva fylkeskommunen eier.
- Kapittel 3 gjør rede for formålet med fylkeskommunes eierskap. Det gis en generell beskrivelse av hvorfor fylkeskommunen har valgt å organisere deler av virksomheten i foretak, interkommunale selskap, aksjeselskap og andre typer samarbeid. Videre gis det en omtale av hva som kjennetegner de ulike organisasjonsformene, og hvilke vurderinger som bør gjøres i forbindelse med porteføljeendringer.
- Kapittel 4 gjør rede for hvordan fylkeskommunen skal utøve eierrollen og hvilke forventninger fylkeskommunen har til selskap og virksomheter. Dette framgår bl.a. av fylkeskommunens prinsipper for eierskapsstyring. Videre gjøres det rede for ulike roller i eierstyringen.
- Vedlegg 1 gir en omtale av det enkelte eierskapet og begrunnelsen for det.

2. Fylkeskommunen sitt eierskap

2.1 Selskapsporteføljen

Trøndelag fylkeskommune har eierinteresser i flere selskap og virksomheter. Figur 1 viser hvilke organisasjonsformer fylkeskommunen har eierandeler i ved utgangen av 2024. Stiftelser har ingen eiere. Det er likevel, for oversiktens skyld, tatt med antall stiftelser som Trøndelag fylkeskommune har vært med på å opprette.

Figur 1. Oversikt over eierskap i Trøndelag fylkeskommune.

Tabell 1 viser oversikt over aksjeselskap, interkommunale selskap, fylkeskommunale foretak og andre selskap. I vedlegg 1 til eierskapsmeldingen er det gitt en omtale av de ulike selskapene. Det er der gitt en omtale av selskapenes formål og begrunnelser for fylkeskommunens eierskap. Videre er utvalgte nøkkeltall for selskapene presentert. De økonomiske nøkkeltallene som er presentert for hvert enkelt selskap er basert på tall per 31.12.2023, mens fylkeskommunens eierandel og styresammensetning er basert på sist tilgjengelig informasjon.

En oversikt over fylkeskommunens eierskap er også vist på fylkeskommunens nettsider: [Selskapsoversikt - Trøndelag fylkeskommune \(trondelagfylke.no\)](https://trondelagfylke.no). På nettsiden er det informasjon selskapenes formål, styresammensetning, styregodtgjørelse og henvisning til informasjon om selskapet i Brønnøysundregistrene. På sikt vil også informasjon om selskapenes vedtekter bli lagt her.

Tabell 1. Oversikt over aksjeselskap, interkommunale selskap, fylkeskommunale foretak og andre selskap.

Aksjeselskap	Eier- andel	Interkommunale selskap (IKS)	Eier- andel
AtB AS	100 %	Konsek Trøndelag IKS	32,6 %
Blått Kompetansesenter AS	35,8 %	Museet Midt IKS	25,0 %
Blått Kompetansesenter eiendom AS	9,9%	Lierne Nasjonalparksenter IKS	20,0 %
Fylkeshuset AS	100 %	Interkommunalt Arkiv Trøndelag IKS	19,0 %
Grønt Hjerter AS	100 %	Novari IKS	6,7 %
Grønt Hjerter Partner AS	100 %		
Idrettstunet AS	100 %		
Klingaveien 2 AS	50 %		
Kolstad Arena AS	100 %		
Meldalshallen AS	100 %		
Nord-Trøndelag Eiendom II AS	100 %		
Rørvik Rorbuer AS	100 %		
Sportstunet AS	100 %		
Steinkjerhallen AS	40 %		
STFK Eiendom AS	100 %		
Turnéteateret i Trøndelag AS	100 %		
Vegamot AS	67,2 %		
Filminvest AS	33,0 %		
Kunsthall Trondheim AS	36,7 %		
Midtnorsk Filmsenter AS	66,2 %		
Tidligfasefondet AS	48,2 %		
Museene Arven AS	45,0 %		
Tidligfasefondet II AS	39,6 %		
Trøndelag Reiseliv AS	39,6 %		
Steinkjer Fylkeshus AS	33,3 %		
Museene i Sør-Trøndelag AS (Mist)	33,3 %		
Sikkerhetssenteret Rørvik AS	23,0 %		
Trøndelag Teater AS	33,3 %		
Oi! Trøndersk Mat og Drikke AS	15,2 %		
Sentrumsgården AS	15,0 %		
T:Lab AS	5,3 %		
Tjeldbergodden Utvikling AS	3,9 %		
Leiv Eiriksson Nyskaping AS	2,0 %		
		Fylkeskommunale foretak	Eier- andel
		Kompetansesenteret Tannhelse Midt	
		Trøndelag FKF	100 %
		UKM Norge Trøndelag FKF	100 %
		Andre selskap	Eier- andel
		Revisjon Midt-Norge SA	17,7 %
		Innovasjon Norge	2,6 %
		KLP gjensidig forsikringsselskap	0,3 %
		Fellesrådet for Jämtland Härjedalen og Trøndelag	23,5%

Stiftelser

Trøndelag fylkeskommune har tatt del i etableringen av følgende stiftelser:

- Aunøya
- Nidaros Pilegrimgård
- Sparebankstiftelsen SMN
- Falstadsenteret

- Stiklestad museum
- Halten NDM
- Vitensenteret Trondheim
- Eierstiftelser for MIST:
 - o Kystmuseet i Trøndelag
 - o Orkla industrimuseum
 - o Stiftelsen Rørosmuseet
 - o Museet Kystens arv
 - o Ringve museum
 - o Trondheim kunstmuseum
 - o Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum
 - o Stiftelsen DS Hansteen
 - o Trøndelag folkemuseum stiftelse

Den enkelte stiftelse er ikke ytterligere omtalt i eierskapsmeldingen. Det har sammenheng med at stiftelser ikke har noen eiere og Trøndelag fylkeskommune dermed har svært begrenset innflytelse over stiftelser etter at de er opprettet (jf. omtale i kapittel 3.2.5). Det vises ellers til informasjon om stiftelsene på [fylkeskommunens nettsider](#).

3. Begrunnelser for fylkeskommunens eierskap

3.1 Innledning

Når fylkeskommunen organiserer deler av virksomheten utenfor en etatsmodell, får fylkeskommunen en mer indirekte styring og mye ansvar legges på ledelsen av det aktuelle selskapet. Et viktig tema i eierskapsmeldingen er derfor å svare på *hvorfor* fylkeskommunen har valgt å organisere deler av virksomheten på denne måten og *hvorfor* vi har eierinteresser i ulike selskap.

Fylkeskommunen har som vist i kapittel 2 et omfattende eierskap. Selskapene og virksomhetene er forskjellige, og det er ulike grunner til at vi har eierinteresser i de ulike selskapene. Eksempel på begrunnelser er at Trøndelag fylkeskommune gjennom eierskapet bidrar til:

- Positive ringvirkninger for Trøndelag
- Gode tjenester gjennom samarbeid med andre
- Finansiering for oppstart av innovasjonsmiljø
- Tilrettelegging for bærekraftig omstilling
- Kulturformål i tråd med fylkeskommunens kulturpolitikk
- Forretningsmessig handlingsrom

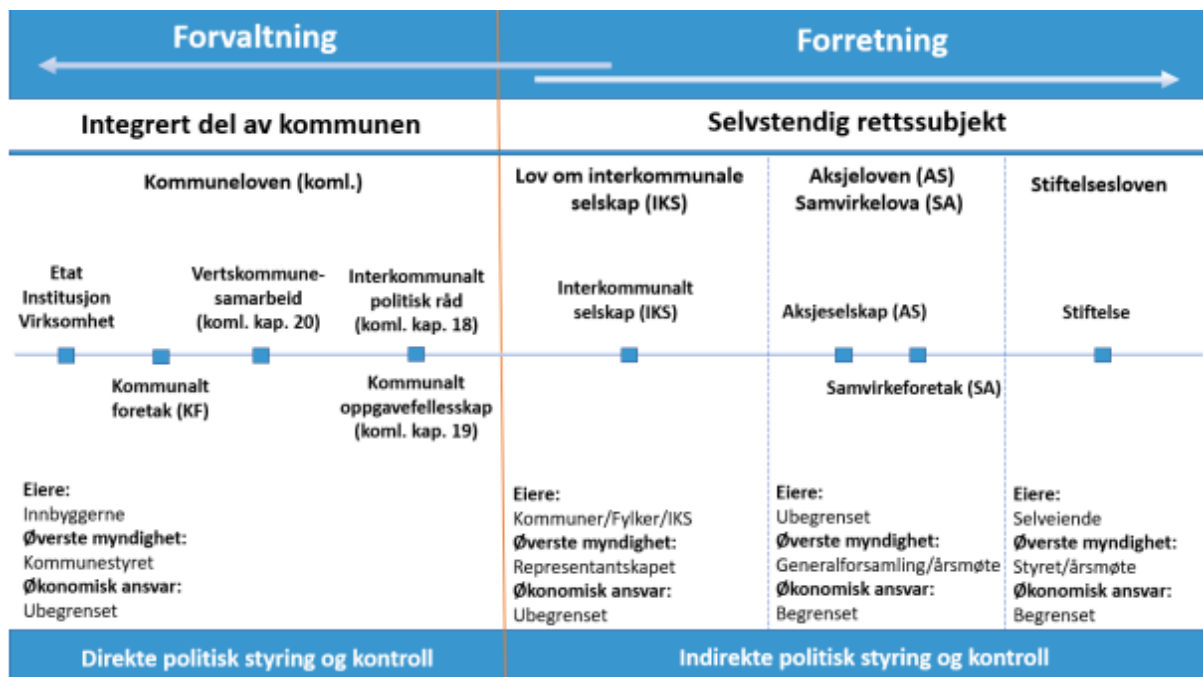
I vedlegg 1 er det gitt en omtale av fylkeskommunens formål med de ulike eierskapene.

3.2 Valg av organisasjonsform

Oppretting av selskap kan benyttes som virkemiddel for å få gjennomført en ønsket politikk, gjerne i samarbeid med andre aktører. I tilfeller der det er aktuelt å organisere virksomhet utenfor fylkeskommunen som organisasjon, har fylkeskommunen stor grad av frihet til å velge organisasjonsform, så lenge relevant lovverk innen området ikke hindrer det. Valg av organisasjonsform bør derfor være basert på en vurdering av hvilken organisasjonsform som er best egnet i forhold til det fylkeskommunen ønsker å oppnå med selskapsdannelsen. Videre bør valget være styrt av virksomhetens formål, hvilke betingelser selskapet skal operere innenfor og fylkeskommunens behov for styring.

Det er ulik grad av politisk styring og kontroll ved forskjellige modeller, der virksomhetens økende grad av selvstendighet reduserer direkte politisk styring. Det innebærer at viktige aspekter ved styringsmuligheten som eierskapet kan gi, må avklares allerede ved opprettelsen av rettssubjektet. På det tidspunktet fastsettes eksempelvis organisasjonsform, formål og virkeområde i selskapets vedtekter og andre eventuelle styrende dokumenter.

I avsnittene under gjøres det rede for ulike organisasjonsformer, og kjennetegn ved de ulike modellene. Figuren under, som er hentet fra Stavanger kommune sin eierskapsmelding, illustrerer rettslig rammeverk, styringsstruktur og økonomisk ansvar for den enkelte selskapsformen. Økende grad av selvstendighet for selskapet medfører tilsvarende redusert direkte politisk styring:

Figur 2. Selskapsformer og styringsmuligheter

Foretak

Et fylkeskommunalt foretak er en del av fylkeskommunen som juridisk enhet, men har samtidig en viss grad av uavhengighet fra det ordinære fylkeskommunale administrative systemet. Det at foretak er en del av fylkeskommunen som juridisk enhet innebærer at fylkeskommunen er part i alle avtaler og hefter direkte og ubegrenset for virksomheten. Fylkeskommunen har videre arbeidsgiveransvaret for alle ansatte.

Et foretak ledes av et styre og en daglig leder. Dette er et utslag av den mer uavhengige rolle fylkeskommunale foretak er tiltenkt. Foretakene er imidlertid direkte underlagt fylkestingets budsjett- og instruksjonsmyndighet. Styrets myndighet er regulert i kommuneloven § 9-8. Styret har myndighet til å treffe vedtak i alle saker som gjelder foretakets virksomhet, med unntak av personalsaker. Styret skal også føre tilsyn med daglig leders ledelse av virksomheten. Styret ansetter daglig leder med mindre annet følger av foretakets vedtekter, jf. kommuneloven § 9-11. Foretakets styre rapporterer til eier.

Daglig leder har etter kommuneloven § 9-12 ansvar for daglig ledelse av foretaket. Daglig leder skal sørge for at foretaket drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at foretaket har etablert internkontroll av egen virksomhet, jf. kommuneloven § 9-13. Det er i § 9-12 andre ledd eksplisitt regulert at daglig leder har det løpende personalansvaret, inkludert ansettelse, oppsigelse, suspensjon, avskjed og andre tjenstlige reaksjoner, hvis ikke noe annet er fastsatt i lov.

I henhold til § 9-17 representeres et fylkeskommunalt foretak utad av styret. Styret kan dermed inngå avtaler på fylkeskommunens vegne innenfor foretakets formål. Myndigheten kan imidlertid begrenses i foretakets vedtekter. Daglig leder representerer foretaket utad i saker som faller inn under myndigheten beskrevet i § 9-12, jf. § 9-17 tredje ledd.

Begrunnelsen for å organisere en virksomhet i et foretak kan være at fylkeskommunen ønsker en mer forretningsmessig virksomhet, samtidig som man beholder virksomheten som en del av fylkeskommunen. Trøndelag fylkeskommune har i dag to fylkeskommunale foretak: UKM Norge Trøndelag FKF og Kompetansesenteret Tannhelse Midt Trøndelag FKF.

Interkommunale selskap (IKS)

Lov av 29. januar 1999 nr. 6 regulerer rettsområdet for interkommunale selskaper (IKS). Et IKS kan bare opprettes av kommuner, fylkeskommuner eller andre interkommunale selskaper. IKS er et eget rettssubjekt, som rettslig og økonomisk er skilt fra deltakerkommunene, og deltakerne har samlet sett et ubegrenset ansvar for selskapets forpliktelser. Det er altså selskapet selv som inngår og er part i avtaler og har partsstilling i rettssaker, og forvaltningen ligger hos styret og daglig leder. Deltakerne utøver eierstyring gjennom sine valgte medlemmer i representantskapet, der hver eier skal ha minst en representant. Fylkestinget har instruksjonsrett overfor sine medlemmer i representantskapet, og representantskapet velger styret.

Representantskapet som eierorgan utøver kontroll over styret på ulike måter, herunder:

- Bestemmer sammensetningen av styret
- Kan instruere styret og omgjøre beslutninger
- Kan gjennom selskapsavtalen fastslå at nærmere angitte saker må godkjennes i representantskapet

Trøndelag fylkeskommune er med i fem interkommunale selskap: Interkommunalt arkiv Trøndelag IKS, Museet Midt IKS, Konsek Trøndelag IKS, Novari IKS og Lierne Nasjonalparksenter IKS.

Aksjeselskap

Bestemmelsene om aksjeselskap er regulert i aksjeloven av 13. juni 1997 nr. 44. Et aksjeselskap er et eget rettssubjekt og kan ha en eller flere deltakere. Slik er selskapsformen egnet også ved kombinasjon av fysiske og juridiske personer. Det viktigste særtrekket ved aksjeselskapsformen er at aksjeeierne (deltakerne) ikke er ansvarlige for selskapets forpliktelser, foruten innskutt kapital i selskapet. Dette innebærer at eventuelle kreditorer ikke kan kreve at Trøndelag fylkeskommune dekker selskapets gjeld og forpliktelser. Denne ansvarsbegrensningen medfører imidlertid at selskapets eiere ikke fritt disponerer over selskapets inntekter og formue. Selskapets midler disponeres av selskapets styre og daglig leder. Aksjeloven regulerer hvordan utdeling fra selskapet skal gjennomføres, eksempelvis i form av utbytte. Aksjeselskapets øverste organ er generalforsamlingen, som består av aksjeeierne i selskapet.

Generalforsamlingen skal i henhold til aksjeloven blant annet velge styre, fastsette styregodtgjørelse, godkjenne årsregnskap og eventuell årsberetning, beslutte utdeling av utbytte, velge revisor og godkjenne revisors godtgjørelse, samt vedta kapital- og vedtektsendringer. Generalforsamlingen står i et overordningsforhold til styret, og kan dermed instruere styret, ved å gi generelle eller spesielle instruksjoner i en sak. Generalforsamlingens instruksmulighet er imidlertid begrenset av både lovgivningen og vedtekter. Styret har det overordnede ansvaret for at selskapet drives i samsvar med eiernes formål og innenfor rammen av lovverket. Styret har også en viktig funksjon for å sikre strategisk planlegging for selskapet.

Trøndelag fylkeskommune har eierinteresser i flere aksjeselskap. Begrunnelsen for at denne organiseringen er valgt er blant annet: samarbeid med eksterne og behov for forretningsmessige handlingsrom og fleksibilitet.

Samvirkeforetak

Organisasjonsformen samvirkeforetak er regulert av lov om samvirkeforetak (samvirkelova) av 29. juni 2007 nr. 81. Et samvirkeforetak er ikke et selskap. Samvirkeforetak har medlemmer, men ikke eiere, og styres av de som handler med

foretaket og som slik har direkte nytte av den virksomhet som drives. Samvirkeforetak har ikke fritt omsettelige eierandeler og kan følgelig ikke kjøpes opp. Ved samvirkets øverste organ - årsmøtet - fattes beslutninger som hovedregel utfra prinsippet om ett medlem, én stemme. Trøndelag fylkeskommune er medlem i Revisjon Midt-Norge SA, som er organisert som et samvirkeforetak.

Særlovsselskap

Innovasjon Norge er et særlovsselskap etablert i henhold til lov om Innovasjon Norge. "Særlovsselskap" er en samlebetegnelse på ulike selskaper som er organisert ved egen lov; såkalt særlov. Innovasjon Norge er en sentral aktør i det næringsrettede virkemiddelapparatet. Selskapets lovfestede formål er å være statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet.

Stiftelser

Lov om stiftelser (stiftelsesloven) av 15. juni 2001 nr. 59, regulerer rettsforholdet for stiftelser. Felles for alle stiftelser er at de ivaretar et formål, som kan være av ideell, humanitær, kulturell, sosial eller økonomisk art. Stiftelsen skal være selvstendig og være styrt av formålet, og stifteren mister retten til å disponere verdiene ved overføring til stiftelsen. Stifteren kan være en person eller en juridisk person. Stiftelsen er altså et selveiende rettssubjekt og har ingen eiere eller medlemmer med egne rettigheter i organisasjonen.

En stiftelse kan i noen tilfeller være en egnet organisasjonsform i de tilfeller stifteren vil realisere et formål med langsiktig perspektiv, og med en statisk utvikling og styreform. Fylkeskommunen bør imidlertid være svært tilbakeholden med å opprette nye stiftelser. Siden en stifter ikke er eier av stiftelsen, kan ikke stifteren utøve noen form for styring, innflytelse eller kontroll etter opprettelsen. Stiftelsen opptrer selvstendig og uavhengig ved bruk av stiftelsens vedtekter. Det er kun styret som har forvaltningsrett- og ansvar over midlene, da i henhold til vedtektene og i tråd med reglene i stiftelsesloven. Ved å tillegge stiftelser ansvar for fylkeskommunale oppgaver eller interesser, kan det føre til fragmentering og svekking av det fylkeskommunale ansvaret.

3.3 Overordnede vurderinger i forbindelse med porteføljeendringer

Begrunnelsen for fylkeskommunens eierskap kan variere over tid. Flere av selskapene til fylkeskommunen er opprettet med et formål som møtte behovene og kravene på et gitt tidspunkt. Men endrede forutsetninger kan utløse behov for revurdering av det fylkeskommunale eierskapet.

I forbindelse med revidering av eierskapsmeldingen er det hensiktsmessig med en vurdering av fylkeskommunens selskapsportefølje. Dette kapitlet beskriver ulike kriterier som kan være et grunnlag for å vurdere om fylkeskommunen skal inngå i, etablere eller opprettholde eierskap i selskap. Konkrete og definerte vurderingskriterier legger til rette for at porteføljeendringer kan gjennomføres på en hensiktsmessig måte og i overensstemmelse med vedtatte eierskapspolitikk. Eierskapet trenger ikke å være utelukket selv om ett eller flere av kriteriene ikke oppfylles, men besluttet i en samlet totalvurdering. Kriteriene er generelt utformet. De kan derfor brukes i mange typer av porteføljeendringer og som retningslinjer i en slik prosess.

Kriterier som skal vurderes i forbindelse med porteføljeendringer

I dette avsnittet gjøres det rede for kriterier som bør vurderes i alle saker hvor det foreslås endringer i selskapsporteføljen. Kriterier som skal vurderes og inngå i en helhetlig vurdering uansett organisasjonsform er:

- Formål og begrunnelse
- Styringsmulighet og innflytelse
- Økonomiske vilkår
- Exit-strategi

Formål og begrunnelse

I henhold til kommuneloven skal eierskapsmeldingen redegjøre for formålet med det fylkeskommunale eierskapet i selskapet. Det kan være tilfeller hvor formålet ikke er identisk med selskapets formål. Denne eierskapsmelding er ment å synliggjøre fylkeskommunenes formål med og begrunnelse for hvert enkelt selskap i den eksisterende porteføljen. I forkant av fremtidig opprettelse av eller inntreden i et nytt selskap bør det stilles tilsvarende krav til begrunnelse for nye fylkeskommunale eierskap. Manglende begrunnelse indikerer både behov for endringer i eksisterende portefølje og argumenter mot inngåelse av nye eierskap. Begrunnelse for nytt eierskap og eksisterende eierskap vil variere ut ifra en rekke konkrete forhold.

En del av totalvurderingen bør også være om det er hensiktsmessig/riktig at fylkeskommunen inntar en aktiv eierrolle på det aktuelle virksomhetsområdet og om fylkeskommunen har andre roller som mulig kan komme i konflikt med rollen som eier. Det må videre vurderes om det er egnet ressursbruk at fylkeskommunen er eier.

Styringsmulighet og innflytelse

Inngåelse av et eierskap indikerer at fylkeskommunen har ambisjon om innflytelse innen et område. Organisasjonsform og eierandel må da vurderes helhetlig, slik at fylkeskommunen ved nye eierskap er i posisjon til å utøve ønsket innflytelse. Fylkeskommunens eierandel må reflektere det fylkeskommunale behovet for innflytelse, styring og kontroll i det spesifikke selskapet.

Før det gjøres store endringer i den eksisterende porteføljen eller i forkant av ny selskapsetablering, bør den totale selskapsporteføljen vurderes. Fylkeskommunens kapasitet og evne til å følge opp og ivareta prinsippet om aktivt eierskap bør være en del av vurderingen.

Økonomiske vilkår

Ved endringer av selskapsporteføljen, herunder oppretting av nye selskap og eierskap i eksisterende selskap, skal det alltid foretas økonomiske vurderinger som en del av beslutningsgrunnlaget.

Det enkelte selskaps virksomhet vil være styrende for hvilke krav som kan stilles. Selskap som drives på forretningsmessige vilkår bør kunne vise til akseptabel lønnsomhet, soliditet og likviditet. Selskap som er begrunnet med sektorpolitiske mål, bør kunne vise til kostnadseffektiv oppnåelse av slike mål.

Exit-strategi

Begrunnelser for eierskap kan variere over tid. Trøndelag fylkeskommune skal gjennom sitt eierskap i hovedsak signalisere langsiktig engasjement og forpliktelser. Unntaksvis kan det likevel være mer aktuelt med et kortsiktig eierskapsengasjement. Unntaket skal i så tilfelle begrunnes og fylkeskommunen bør ha en klar plan for uttredelse av selskapet - en såkalt exit-strategi. Av en slik exit-strategi skal det fremgå hvordan det aktuelle eierskapet kan endres eller avsluttes på en forutsigbar måte, og at uttreden eller nedsalg skal gjennomføres på markedsmessige vilkår.

Et kortsiktig engasjement kan være aktuelt for eksempel i tilfeller der fylkeskommunen gjennom sitt eierskap skal bidra til oppstart av innovasjonsmiljø, eller der en positiv utviklingskurve for selskapet tilsier at andre hensiktsmessige eiere kan erstatte det fylkeskommunale eierskapet.

4. Hvordan fylkeskommunen forvalter eierskapet

4.1 Prinsipper for god eierstyring

Trøndelag fylkeskommune har ti prinsipper som skal legges til grunn for utøvelse av eierstyring i fylkeskommunen. Prinsippene er i stor grad basert på allment aksepterte eierstyringsprinsipper.

Trøndelag fylkeskommunens prinsipper for god eierstyring

1. Trøndelag fylkeskommune skal være en aktiv og ansvarlig eier.
2. Trøndelag fylkeskommune skal ha klare mål for sine eierskap.
3. Trøndelag fylkeskommune forventer at alle selskap tar samfunnsansvar og bidrar til en bærekraftig utvikling.
4. Trøndelag fylkeskommunes eiermyndighet skal utøves i eierorganet.
5. Fylkesordfører skal fungere som generalforsamling for heleide aksjeselskap.
6. Styret skal ha kompetanse, kapasitet og faglig bredde som samsvarer med selskapets formål og egenart. Fylkestingspolitikere, fylkesdirektøren og medlemmer av fylkesdirektørens ledergruppe skal som hovedregel ikke oppnevnes i styrene til aksjeselskap og kommunale foretak av habilitetshensyn.
7. Godtgjøring og lønnsnivå skal være tilstrekkelig til å sikre relevant kompetanse. Godtgjøringen skal reflektere styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og arbeidets kompleksitet. Hensynet til moderasjon skal ivaretas.
8. Selskap der Trøndelag fylkeskommune har en eierandel skal ha en valgkomite.
9. Fylkeskommunenes eierrolle skal skilles fra fylkeskommunens øvrige roller.
10. Fylkeskommunen skal medvirke til å hindre krysssubsidiering mellom skjermet virksomhet og konkurranseutsatt virksomhet i fylkeskommunal regi.

Prinsipp 1: Trøndelag fylkeskommune skal være en aktiv og ansvarlig eier

Trøndelag fylkeskommune skal som hovedregel ta en aktiv rolle i styringen og oppfølgingen av selskapene vi eier. Det skal bl.a. skje gjennom bruk av generalforsamlingen, valg av styremedlemmer, regulering av vedtekter, bruk av eierdialog og ved at vi stiller klare forventninger til selskapene, bl.a. gjennom krav til avkastning og utbytte der hvor det er relevant. Gjennom det kan vi påvirke selskapenes mål og ambisjoner, samt sosiale-, miljømessige og økonomiske forhold. Trøndelag fylkeskommune skal videre fremme ansvarlighet i selskapene.

Det aktive eierskapet skal utøves i samsvar med selskapslovgivningen og prinsippet om armlengdes avstand. Fylkeskommunen som eier skal gi føringer og overordnede mål, mens driften og ledelsen av virksomheten skal overlates til styret. Det må legges til grunn en bevisst rollefordeling mellom eier og virksomhetens ledelse bestående av styret og daglig leder.

Prinsipp 2: Trøndelag fylkeskommune skal ha klare mål for sine eierskap

Trøndelag fylkeskommune skal ha klare og tydelige mål for sine eierskap. Dette kan f.eks. være samfunnsnyttige mål, mål knyttet til bærekraft eller mål for avkastning og utbytte. Trøndelag fylkeskommune kan som eier gi mål og strategier på flere måter, blant annet gjennom å godkjenne vedtekter og ved å utarbeide selskapsspesifikke eierstrategier.

Eierstrategier er viktige instrument i eierstyringen av selskap. Gjennom selskapsspesifikke eierstrategier kan fylkeskommunen som eier gi en klar retning og ramme for hvordan vi ønsker at selskap skal utvikle seg og operere. Trøndelag fylkeskommune har vedtatt eierstrategier for AtB (2020) og Innovasjon Norge (2018). I tillegg har Sør-Trøndelag fylkeskommune vedtatt eierstrategier for flere selskap, men de

fleste er mer enn ti år gamle. Trøndelag fylkeskommune skal i større grad enn tidligere bruke selskapsspesifikke eierstrategier som et virkemiddel i eierstyringen framover. Det kan være aktuelt å utarbeide felles eierskapsstrategi for selskap med samme type formål, f.eks. eiendomsselskap og selskap innenfor kulturområdet. Gjennom selskapsspesifikke eierstrategier vil både eierrepresentant som skal møte i selskapenes eierorgan og selskapet få god informasjon om fylkestingets forventninger/signaler til selskapene.

Prinsipp 3: Trøndelag fylkeskommune forventer at alle selskap tar samfunnsansvar og bidrar til en bærekraftig utvikling

Det er stor forskjell mellom selskapene fylkeskommunen eier, både når det gjelder størrelse, sektor og kompleksitet. Fylkeskommunen skal imidlertid signalisere at vi forventer at alle selskap vi har eierinteresser i bidrar til en bærekraftig utvikling. Det innebærer at selskapene skal være bærekraftig i sitt arbeid og bidra til at andre aktører også bli mer bærekraftig. Selskapene må da arbeide både med økonomiske, sosiale og miljømessige forhold. Selskapene bør ta ansvar utover det som er pålagt ved lov.

Fylkeskommunen som eier forventer at selskapene forvalter fellesskapets verdier på en god måte, bruker ressurser effektivt og er bevisst sitt samfunnsansvar. Det innebærer bl.a. at selskapene bør arbeide systematisk og målrettet med miljømessig bærekraft. Fylkeskommunens strategi for klimaomstilling bør legges til grunn der hvor det er relevant. Selskapene skal videre arbeide med å fremme et seriøst arbeidsliv, menneskerettigheter, antikorrupsjon, likestilling, integrering og helse-, miljø – og sikkerhetsmessige forhold.

Trøndelag fylkeskommune har arbeidsgiveransvar for ansatte i fylkeskommunale foretak. Foretak skal derfor følge fylkeskommunens arbeidsgiverpolitikk. Trøndelag fylkeskommune forutsetter videre at aksjeselskap og interkommunale selskap har en arbeidsgiverpolitikk i samsvar med gjeldende lov- og avtaleverk.

Arbeidet i styrene i de enkelte selskap må vurderes og tilpasses selskapenes virksomhet og sammensetning. Fylkeskommunen vil tydeliggjøre forventningene til det enkelte selskap i selskapsspesifikke eierstrategier.

Prinsipp 4: Trøndelag fylkeskommunes eiermyndighet skal utøves i eierorganet

Beslutninger skal vedtas i eierorganet, og eierorganet skal være den eneste arena hvor Trøndelag fylkeskommune utøver sin eiermyndighet. Det gjelder blant annet godkjenning av regnskap, valg av styremedlemmer, fastsettelse av styregodtgjørelse og vedtektsendringer.

God informasjonsflyt mellom selskapet og eier er nødvendig utenom generalforsamlinger. Eiermøter skal derfor gjennomføres ved behov. Det kan være nyttig for å diskutere selskapets drift, strategier og andre saker som ikke krever formelle vedtak.

Prinsipp 5: Fylkesordfører skal fungere som generalforsamling for heleide aksjeselskap

En eierrepresentant i en generalforsamling er en person som representerer en aksjeeier eller en gruppe aksjeeiere på møtet. Eierrepresentanter som representerer fylkeskommunen i generalforsamlinger, representantskap og årsmøter oppnevnes av fylkestinget.

I forrige eierskapsmelding av 2022 ble det vedtatt som prinsipp at fylkesordfører skal være generalforsamling for alle heleide aksjeselskap. Det ble ansett som hensiktsmessig for ivaretagelse av bred folkevalgt forankring av eierskapsutøvelsen og styringsrollen at fylkesordføreren ble gitt dette generelle mandatet. Dette prinsippet er også i samsvar med KS sin anbefaling ift. hvem som bør oppnevnes som representanter i eierorganet.

Prinsippet om at fylkesordfører skal være generalforsamling for heleide aksjeselskap videreføres i denne eierskapsmeldingen. I deleide selskap bør ledere av hovedutvalgene i fylkeskommunen oppnevnes som eierrepresentanter.

Eierrepresentanten sitt mandat følger av Trøndelag fylkeskommune sin overordnede eierskapspolitikk, vedtak i enkeltsaker, det vedtatte formålet med og den eventuelle eierstrategien for det enkelte selskapet. Eierrepresentanten må gjøre seg kjent med og utøve sin rolle i tråd med dette.

Prinsipp 6a: Styret skal ha kompetanse, kapasitet og faglig bredde som samsvarer med selskapets formål og egenart

Ved vurdering av styresammensetning i det enkelte selskap bør kompetanse som samsvarer med selskapets behov veie tyngst. Rett kompetanse innebærer relevant erfaring og bakgrunn, samt også personlige egenskaper. Dette gjelder både det enkelte styremedlem og styrets sammensetning, slik at det samlede styret besitter nødvendig kunnskap og erfaring. Det bør videre etterstrebese at det enkelte styret har relevant mangfold, da meningsmangfold kan bidra til ulike perspektiver og redusere risiko for ensartet selskaphåndtering. Trøndelag fylkeskommune skal videre bidra til å sikre balansert kjønnsrepresentasjon i styrene.

Trøndelag fylkeskommune mener at følgende kompetanse bør dekkes av det til enhver tid sittende styret:

- Bransje- og virksomhetskunnskap
- Spesialkompetanse, eksempelvis innen økonomi, finans og juss
- Erfaring med selskapsledelse og styrearbeid
- Kunnskap om offentlig forvaltning

Styresammensetningen bør tilpasses den fasen selskapet er i. Styret bør derfor jevnlig vurdere egen kompetanse og lage rutiner for å sikre nødvendig kompetanse.

Det anbefales at ordningen med numerisk vara skal ligge til grunn for oppnevning av vararepresentanter til styrene. Alle som påtar seg styreverv og som sitter i ledelsen for fylkeskommunale foretak bør registreres i KS styrevervregister: [Velkommen - Styrevervregisteret](#).

Prinsipp 6b: Fylkestingspolitikere, fylkesdirektøren og medlemmer av fylkesdirektørens ledergruppe skal som hovedregel ikke oppnevnes i styrene til aksjeselskap og kommunale foretak av habilitetshensyn.

Loven hindrer ikke ansatte og folkevalgte fra å sitte i styret til selskap. En slik rollekombinasjon kan imidlertid føre til habilitetsutfordringer. Det kan oppstå inhabilitet i forbindelse med behandling av saker som selskapet skal behandle og i tilfeller der fylkeskommunen behandler en sak hvor selskapet er part. Dersom en person er inhabil, skal personen hverken tilrettelegge saksgrunnlaget eller treffe avgjørelser i en sak.

[Forvaltningsloven § 6](#) har bestemmelser om hvilke tilfeller offentlige tjenestemenn (her: administrativt ansatte og folkevalgte i fylkeskommunen) er inhabile til å forberede eller treffe avgjørelser i saker. Dette vil blant annet gjelde når vedkommende er leder/har ledende stilling i eller er medlem i styret/bedriftsforsamling i selskap som er part i saken. For ansatte og politikere i fylkeskommunen som er styremedlem i selskap som mottar økonomisk støtte eller er gjenstand for saksbehandling innebærer det at vedkommende vil være inhabil og dermed ikke kan legge til rette for behandling av saker eller treffe avgjørelser som gjelder selskapet. I gitte tilfeller og etter en konkret vurdering i henhold til habilitetsreglene i § 6 vil tilsvarende kunne gjelde for ansatte som er direkte underordnet den som er inhabil. Videre kan det også i enkelte situasjoner oppstå

motstrid mellom eiers behov og ønsker, og påfølgende konsekvenser for selskapet som ikke er gunstige.

Som følge av at det kan føre til uheldig rolleblanding og fordi inhabilitetsutfordringer kan oppstå har Trøndelag fylkeskommune som hovedprinsipp at fylkespolitikere, fylkesdirektøren og fylkesdirektørens ledergruppe ikke skal ha styreverv i selskap fylkeskommunen har eierinteresser i. Øvrige i administrasjonen som har ansvar for eller jevnlig forbereder saker av vesentlig betydning for fylkeskommunalt eide selskap skal som hovedprinsipp heller ikke oppnevnes. Eventuelle avvik fra hovedprinsippet må begrunnes.

Prinsipp 7: Godtgjøring og lønnsnivå skal være tilstrekkelig til å sikre relevant kompetanse og stå i forhold til styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og arbeidets kompleksitet. Hensynet til moderasjon skal ivaretas.

En av de viktigste oppgavene Trøndelag fylkeskommune har som eier, er å bidra til sammensetting av kompetente og velfungerende styreverv, som hensyntar selskapets behov og bidrar til måloppnåelse for selskapet. For å sikre ønsket kompetanse i selskapene er det behov for et godtgjørings- og lønnsnivå som tiltrekker seg riktig styre og ledelse. Det er eierorganet som fastsetter styrehonorar.

Trøndelag fylkeskommune har eierinteresser i selskap som varierer betydelig i størrelse, bransje og kompleksitet. Styrevervet er et personlig verv og godtgjørelsen bør reflektere styrets ansvar, arbeidsbelastning, kompetanse, forventet tidsbruk og virksomhetens kompleksitet og økonomiske omfang. Videre bør den fremme måloppnåelse i det enkelte selskap. I vurdering av godtgjøring må det også tas hensyn til om selskapet opererer i et marked med betydelig risiko. Styreleder vil som regel ha høyere godtgjøring enn styrets andre medlemmer, da det krever mer tid og ressurser å ha vervet som styreleder.

Hensynet til moderasjon skal ivaretas ved fastsetting av godtgjøring. Med dette menes at godtgjørelsen ikke skal være høyere enn nødvendig for å bidra til relevant og god kompetanse i styret. Selskapene fylkeskommunen har eierinteresser i er helt eller delvis offentlig eid. Det tilsier også et moderat nivå. I eierorganets årlige vurdering av styregodtgjørelse er hovedregelen at Trøndelag fylkeskommune skal stemme for at styregodtgjørelse ikke skal justeres mer enn alminnelig lønnsvekst. Styregodtgjørelsen kan justeres mer enn det hvis spesielle forhold tilsier at det er nødvendig.

Det er styret som vedtar daglig leders lønn. Fylkeskommunen forventer at styret utviser moderasjon ved fastsetting av lønn til ledende ansatte. Ved lønnsregulering bør man ta utgangspunkt i den alminnelige lønnsutvikling blant befolkningen.

Prinsipp 8: Selskap der Trøndelag fylkeskommune har en eierandel skal ha en valgkomite

Selskap hvor Trøndelag fylkeskommune er eier skal bruke en valgkomite til å identifisere og foreslå kandidater med nødvendig kompetanse og erfaring til styreverv. For selskaper som ikke er heleide av Trøndelag fylkeskommune skal eierrepresentanten påse at det velges valgkomite. Valgkomiteen skal oppnevnes av eierorganet og bør bestå av medlemmer, som er uavhengig av styret og selskapet.

Fylkesdirektøren vil i 2025 legge fram en sak med forslag til overordnede retningslinjer for valgkomiteenes arbeid, med utgangspunkt i de føringer som følger av eierstyringsprinsipp 6. Retningslinjene skal være veiledende for utarbeidelsen av en valgkomiteinstruks for det enkelte selskap (eller flere selskap samlet), og regulerer blant annet forhold som valg av valgkomite, sammensetning og funksjonstid og klargjøring av andre viktige rammebetingelser i valgkomiteens arbeid.

Prinsipp 9: Fylkeskommunens eierrolle skal skilles fra andre aktuelle roller

Trøndelag fylkeskommune har flere roller overfor egne selskap. Det fordrer at fylkeskommunen må opptre åpent og ryddig og skille mellom rollene for å ha legitimitet og troverdighet i utøvelsen av hver rolle. De ulike rollene kan være:

- Eierrollen
- Utviklingsaktør, herunder tilskuddsgiver og administrasjonens oppfølging
- Styrerrollen
- Forvalter/myndighetsutøver
- Leietaker
- Avtalepartner

I Trøndelag fylkeskommune er det opprettet flere selskap der det primære formålet er å levere tjenester som sikrer utførelse av fylkeskommunens tjenestebehov i tråd med fylkeskommunens vedtatte planer og budsjett. Fylkeskommunen vil derfor ha et forretningsmessig forhold til flere selskaper, herunder aksjeselskap som fylkeskommunen eier. Som part i slike transaksjoner, må fylkeskommunen opptre forretningsmessig korrekt iht. regelverk og inngåtte avtaler. Fylkeskommunen bør i kraft av rollen som eier heller ikke direkte påvirke resultatet i forretningsmessige forhold ved kjøp av tjenester. Ved kjøp av varer og tjenester mellom fylkeskommunen og selskap skal det foreligge avtaler som regulerer både pris og tjenester.

For å sikre at fylkeskommunen selv definerer innhold og omfang på de aktuelle tjenester som skal leveres, bør fylkeskommunen ha et tydelig skille mellom selskapet som leverandør av tjenester og fylkeskommunen som bestiller. Slikt skille skal bidra til at selskapet produserer etterspurte tjenester til riktig pris og kvalitet overfor fylkeskommunen og brukerne. Dette oppnås ved å ha en bestillerfunksjon i fylkeskommunen med fagkompetanse til å følge opp virksomhetene på en forsvarlig måte og samtidig bidra til at administrasjonen kan forberede saker for politiske organ i eierspørsmål. Rollen som bestiller ivaretas gjennom fylkesdirektøren som forholder seg til selskapets administrasjon som leverandør.

I kraft av sin rolle som myndighetsutøver innen ulike forvaltningsoppgaver, må fylkeskommunen følge alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper som krav til saksbehandling og likebehandling. Som en følge av dette må fylkeskommunen opptre som en uavhengig instans i forhold til de selskap som den er eier av, og likebehandle alle som berøres av myndighetsutøvelsen. Ellers er likebehandlingsprinsippet et overordnet eierprinsipp, og som følger direkte av aksjeloven. I dette ligger at selskapet ikke skal forskjellsbehandle eierne, og at alle eiere skal motta samme informasjon.

I de tilfeller der fylkeskommunen opptrer som både eier og tilskuddsforvalter, bør det tas grep som både tydeliggjør og skaper skiller og grenseoppganger i håndteringen av slike saksforhold. Fylkeskommunens rolle som tilskuddsmyndighet bør være synliggjort og atskilt fra fylkeskommunens rolle som eier av de aktuelle selskap som produserer tjenester/aktiviteter. Dette gjelder rollekombinasjon både innad i administrasjonen og blant de folkevalgte der enkelte er eierrepresentant i et eierorgan i tillegg til tilskuddsgiver gjennom sin rolle i et folkevalgt organ. Slike rollekombinasjoner fordrer bevissthet.

Prinsipp 10: Fylkeskommunen skal medvirke til å hindre kryssubsidiering mellom skjermet virksomhet og konkurranseutsatt virksomhet i fylkeskommunal regi

Noen av fylkeskommunens selskap utfører eller selger tjenester i et marked i konkurranse med andre, samtidig som de utfører lovpålagte oppgaver eller andre

forvaltningsoppgaver som er skjermet fra konkurranse. Selskap som har denne typen blandet virksomhet må ivareta konkurransereglene og forbud mot kryssubsidiering. Det innebærer blant annet et krav om at et selskap som driver med konkurranseutsatt virksomhet ikke må subsidieres av offentlige midler eller ved at den delen mottar fordeler, f.eks. i form av husleie under markedspris eller rimelig utkjøp av personell og utstyr. Fordeler som omtalt kan innebære ulovlig kryssubsidiering av den konkurranseutsatte virksomheten og er ikke tillatt.

En måte å hindre brudd på konkurransereglene på kan det være å skille ut virksomhet som er i konkurranse med privat virksomhet i egen juridisk enhet. Trøndelag fylkeskommune vil i selskapsspesifikke eierstrategier for selskap som driver blandet virksomhet vurdere om det er tilfredsstillende skille mellom skjermet og konkurranseutsatt virksomhet.

4.2 Roller og oppgaver i eierstyringen

Trøndelag fylkeskommune har som nevnt tidligere flere ulike roller og oppgaver i eierstyringen. Det er viktig at de ulike rollene med tilhørende ansvar er fordelt og avklart. Under beskrives ulike roller og oppgaver som følger av eierforvaltningen i fylkeskommunen.

Eierrepresentasjon

Eierrepresentanter

I KS sine anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll anbefales det at fylkestinget som hovedregel oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet. I Trøndelag fylkeskommune er dette som hovedregel fylkesordfører eller hovedutvalgsledere. Slik oppnevning vil kunne bidra til å forenkle samhandlingen og kommunikasjonen mellom fylkestinget og eierorganet og sikre at eierstyringen gir uttrykk for flertallet i fylkestinget. I Trøndelag fylkeskommune gjennomføres valg av eierrepresentant i det første møte etter konstituerende fylkesting i hver valgperiode.

Eierrepresentanten sitt mandat

Eierrepresentanten sitt mandat følger av Trøndelag fylkeskommune sin overordnede eierskapspolitikk, det vedtatte formålet med og den eventuelle eierstrategien for det enkelte selskapet i tillegg til tidligere politiske vedtak i enkeltsaker i fylkeskommunen. Eierrepresentanten må gjøre seg kjent med og utøve sin rolle i tråd med dette.

Eierrepresentanten skal utøve fylkeskommunen sine interesser i selskapet, og er avhengig av å få signal fra fylkestinget om mål og strategier for det enkelte selskap. Dette understreker betydningen av at fylkestinget gjennom sin overordnede eierpolitikk og eventuelle eierstrategier for de enkelte selskap fastlegger hva fylkeskommunen ønsker å oppnå med eierskapet og hvilke forventninger som finnes til de respektive selskapene. I kraft av sin rolle bør eierrepresentanten ha tilstrekkelig kapasitet og interesse til å ivareta sin rolle på en hensiktsmessig måte.

Det må legges til rette for god informasjonsflyt mellom eierrepresentanten og eier (fylkestinget), der begge parter har et gjensidig ansvar for å holde hverandre orientert om vesentlig informasjon som er aktuell for hvert enkelt selskap. Eierrepresentanten har et særskilt ansvar for å formidle relevante opplysninger til eier, samt sørge for at eventuelle prinsipielle spørsmål blir avklart i forkant av berammet generalforsamling/representantskapsmøte. Eier har igjen et ansvar for å sørge for at nødvendige innspill gis til eierrepresentanten slik at vedkommende best mulig kan utøve sin rolle på vegne av fylkeskommunen som eier.

Eierrepresentanten bør i forbindelse med håndtering av saker av stor interesse, viktighet eller i saker der fylkeskommunen tidligere ikke har tatt standpunkt, sørge for at saken forelegges fylkesutvalget – og i enkelte tilfeller fylkestinget. Fylkesutvalget er et drøftingsorgan og har en rådgivende rolle i saker som omhandler fylkeskommunens eierinteresser. Ved saker av prinsipiell og /eller vesentlig karakter må fylkeskommunens eierrepresentant gjøre seg kjent med fylkestingets forventninger til saken. For å ta hensyn til at eierrepresentanten kan ha behov for å behandle aktuelle saker i egne politiske organer kan bestemmelser om innkallingsfrist tas inn i selskapets vedtekter.

4.3 Intern ansvars- og oppgavefordeling i fylkeskommunen

Fylkestinget

Fylkestinget er fylkeskommunens øverste politiske organ og formell eier av selskapene, og tar avgjørelser i alle viktige og prinsipielle saker som omhandler fylkeskommunens eierskap. Det vedtar blant annet eierskapsmelding, eierstrategier, opprettelse og avvikling av selskap. For de fylkeskommunale foretakene vedtar fylkestinget budsjett og regnskap, og oppnevner medlemmer til styre og valgkomiteer. Videre oppnevner også fylkestinget eierrepresentanter til eierorganer i selskap der fylkeskommunen har eierandeler. Fylkestinget har også et tilsyns- og kontrollansvar.

Fylkesutvalget

I henhold til gjeldende delegeringsreglement er fylkesutvalget et drøftingsorgan og har en rådgivende rolle i saker som omhandler fylkeskommunens eierinteresser. I overordnede saker som skal behandles av fylkestinget er fylkesutvalget innstillende organ. Rapporter og protokoller fra generalforsamlinger, representantskap og årsmøter legges fram for fylkesutvalget.

Fylkesordføreren

Fylkesordføreren er fylkeskommunens rettslige representant, og representerer ofte fylkeskommunen som eier i formelle og uformelle sammenhenger. Slik myndighet som sådan medfører likevel ikke kompetanse til å treffe vedtak eller inngå bindende avtaler på fylkeskommunens vegne.

Utgangspunktet i aksjeloven er at en aksjeeier kan møte med én fullmektig som representerer alle aksjer aksjeeier har. I de fleste av aksjeselskapene der fylkeskommunen er eneeier er det fylkesordfører som er utpekt som eierrepresentant og utøver aksjonærinteressen.

Fylkesdirektøren

Fylkesdirektøren har ingen formell rolle i eierstyringen av selskapsporteføljen, og har heller ikke instruksjons- og omgjørelsesmyndighet overfor styret eller den daglige ledelsen i selskapet.

I henhold til kommuneloven skal imidlertid fylkesdirektøren påse at alle saker som legges frem for folkevalgte organer er forsvarlig utredet og sikre iverksettelse av politiske vedtak. Fylkesdirektøren legger til rette for den politiske oppfølgingen av eierskapsutøvelsen. Fylkesdirektøren legger videre fram forslag til eierskapsmelding og selskapsspesifikke eierstrategier. Fylkesdirektøren har også kontakt med virksomhetene utenom møter i eierorganer.

Oppfølgingsansvar for ulike eierinteresser fordeles på avdelinger og seksjoner etter naturlig sektorpolitisk tilhørighet for enkeltoppgaver, f.eks.:

- Saksforberedelse av eierskap som skal til politisk behandling
- Utarbeidelse av selskapsspesifikke eierstrategier

- Løpende kontakt og dialog mellom fylkeskommunen og selskapene
- Bistand og informasjon til representanter i styrene
- Deltakelse på møter i de selskap der det anses hensiktsmessig
- Opplæring

Eierrepresentant

Selskapslovgivningen regulerer eksempelvis ansvar, oppgaver, myndighet, representasjon og sammensetning for eierorganet. Eierorganet er selskapets øverste beslutningsmyndighet og behandler saker om blant annet årsbudsjett, årsrapport/-regnskap, valg av styre og endringer i styringsdokumenter. Videre sikrer eierorganet at selskaps-spesifikke eierstrategier følges opp av selskapsledelsen.

Fylkeskommunen styrer sine selskap indirekte gjennom de valgte eierrepresentantene som er oppnevnt til det enkelte eierorganet. Representantene utøver eiermyndighet i eierorganene med utgangspunkt i fylkestingets vedtatte eierskapspolitikk og vedtak. Eierorganet kan som øverste myndighet instruere styret generelt eller i bestemte saker innenfor rammen av selskapslovgivningen.

Kontrollutvalget

Kontrollutvalget skal føre tilsyn og kontroll med utøvelsen av fylkeskommunens eierinteresser – at dette skjer i tråd med gjeldende lov og forskrift, fylkeskommunens eiermelding, fylkeskommunale vedtak og etablerte normer for god eierstyring. Eierskapskontroll kan ikke ses på som en del av eierstyringen, men gir likevel viktig informasjon som kommer til nytte i den helhetlige eierskapsoppfølgingen. Minimum en gang pr. valgperiode utarbeider kontrollutvalget en plan for eierskapskontroll basert på revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger, som fylkestinget vedtar.

Kommuneloven gir kontrollutvalget en vidtgående rett til opplysninger om og innsyn i selskap som fylkeskommunen eier alene eller sammen med andre fylkes-/kommuner. Den samme innsynsretten gjelder ikke i selskap som også har private eiere, i slike selskap må innsynsrett eventuelt sikres gjennom vedtekter/avtale/eierstrategi.

Informasjon som kommer fram gjennom eierskapskontroll kan være nyttig når det skal gjøres påfølgende vurderinger og prioriteringer, og eventuelt hvilke selskap det bør utarbeides eierstrategier for. Sammen med annen informasjon kan eierskapskontroller peke på behov for å tydeliggjøre mål og forventinger til et gitt selskap.

Plan for eierskapskontroll 2024-2028 ble vedtatt i fylkestinget i juni 2024 ([sak 53/24](#)), med følgende prioriterte tema eller selskap:

1. Generell eierskapskontroll for alle selskap innen eiendomsbransjen
2. Eierskapskontroll for selskaper som er organisert som AS og hvor fylkeskommunen har høy eierandel som Tidligfasefondet AS, Grønt Hjerte AS, Trøndelag reiseliv AS og Vegamot AS
3. AtB
4. Interkommunalt Arkiv Trøndelag IKS

Opplæring

Trøndelag fylkeskommune forutsetter at det enkelte selskap sikrer opplæring av egne styremedlemmer. Nye styremedlemmer skal gis opplæring om ansvar, oppgaver og rollefordeling.

Eierskapsforvaltning og utøvelse av de ulike rollene er tema i folkevalgtopplæringen ved innledningen av ny valgperiode. Det vil i tillegg bli gjennomført temadag/seminar om eierskapsstyring og rolleforståelse. I fylkesdirektørens administrasjon finnes det bred

kunnskap både om selskapene vi er medeiere i, og om forhold som er relevant for oppfølging av disse. Kunnskapen stilles til rådighet for eierrepresentantene, gjennom løpende dialog og i mange tilfeller ved at administrasjonen deltar i møter i eierorganene sammen med den politisk oppnevnte eierrepresentanten.

Styringsgrunnlag – dokument, prosedyrer og rutiner

Eiermøter

Trøndelag fylkeskommune har som prinsipp at eierstyring skal utøves i eierorganet. Det er likevel ikke til hinder for at eier har dialog med selskap ved siden av disse møtene. Kontakten kan omfatte ulike type problemstillinger der begge parter kan ha behov for dialog. Slike eiermøter er ikke lovregulert og kan være en arena for gjensidig forventningsavklaringer mellom eier og styret, samt selskapsledelsen hvis vurdert som hensiktsmessig. Her kan de involverte diskutere og avklare forhold i forkant av eventuelle beslutninger som tas i eierorganet. Behovet for eiermøter må avgjøres for hvert enkelt selskap. Møtene må gjennomføres innenfor de rammer som følger av selskapslovgivningen og i tråd med hensynet til likebehandling av alle eiere.

I tillegg til eiermøtene, kan det avholdes kontaktmøter mellom virksomheten og fylkeskommunen på et administrativt nivå. Slike møter har til hensikt å sikre tilfredsstillende informasjonsutveksling.

Rapportering

Fylkeskommunen har eierandeler i mange selskap innenfor mange forskjellige virksomhetsområder. Fylkestinget skal årlig få en rapport som gir en samlet oversikt over nøkkeltall fra forrige år og informasjon om sentrale forhold i fylkeskommunalt eide selskap. Innholdet i rapporten er enda ikke avklart. Men den kan blant annet være aktuelt å basere den på selskapenes årsrapport, årsregnskap og styrets årsberetning.

Jevnlig rapportering gir innsikt i selskapenes virksomhet. Dette er en forutsetning for å bedrive god og aktiv eierutøvelse. Systematisk rapportering kan være en driver for bedre måloppnåelse i selskapene, samt at det gir de folkevalgte anledning til å gjøre seg kjent med og kan påvirke selskapstilstanden.

Selskapsspesifikke eierstrategier

En eierstrategi er et uttrykk for eiers eller eiernes strategiske begrunnelser for å etablere selskapet, eiernes forvaltning av eierskapet og rammeverket for eierstyringen av selskapet. Eierstrategien omtaler overordnede mål og strategier for selskapets virksomhet og redegjør for hvordan eieren (eierne i fellesskap) skal realisere de aktuelle målene.

Eierstrategien kan regulere forhold som blant annet informasjonsbehov og selskapets kjernevirksomhet, etablere mål for resultat, utbytte og avkastningsforventninger og strategisk utvikling. Eierstrategien utfyller gjerne selskapets vedtekter og er et viktig styringsgrunnlag for fylkeskommunen som eier og det enkelte selskapsstyret. Styret har ansvaret for å realisere resultatmål og utarbeide interne strategier for selskapet innenfor rammen av vedtektene og i samsvar med fylkeskommunens mål og forventninger slik de kommer frem av eierstrategien.

Administrativt ansvar

Den enkelte avdeling i fylkeskommunen har ansvaret for å følge opp de selskap i porteføljen som tilfaller deres fagområde. Slik oppfølging innebærer:

- Utarbeide forslag til selskapsspesifikke eierstrategier – helst gjennom samarbeid med selskapets styre og eventuelt ledelse
- Delta på eiermøter ved behov

- Kunnskap om det enkelte selskapet og dens bransje
- Ved behov oppdatere styringsdokumenter
- Bidra med selskapsspesifikke opplysninger ved den årlige selskapsrapporteringen

Framsikt

Fylkeskommunen deltar sammen med flere kommuner og fylkeskommuner i et pilotprosjekt sammen med Framsikt. Prosjektet innebærer utvikling av et digitalt verktøy til bruk i eierstyring og skal bidra til å:

- Samle og systematisere informasjonen om samarbeidene man deltar i, og selskap man er eier av
- Gjøre produksjonen av eierdokumenter – som eierskapsmelding – raskere, enklere og bedre
- Publisere/lage en årlig rapportering om status for selskapene
- Gjøre informasjon om fylkeskommunens eierskap mer tilgjengelig
- Bedre oppmerksomheten om fylkeskommunens rolle som eier
- Gjøre utøvelsen av rollen som eier til en integrert del av en helhetlig virksomhetsstyring

Modulen skal, innenfor prosjektperioden:

- Ha et register for å registrere og lese nøkkelinformasjon om selskapene.
- Ha integrasjon mot én eller flere eksterne kilder der en kan hente inn data om selskap.
- Ha funksjonalitet for å skrive og publisere eierdokument
 - Opprette dokumenttyper
 - Bygge struktur (innholdsfortegnelse for dokumenter)
 - Kunne sette inn selskapsinformasjon fra registeret i dokumentet
 - Kunne skrive dokument
 - Kunne publisere dokument på web

Habilitetsrettslige problemstillinger

Formålet med habilitetsreglene er å sikre korrekte avgjørelser og bidra til å opprettholde tilliten og troverdigheten til forvaltningen. Habilitetsreglene skal sikre at forvaltningens avgjørelser blir truffet av personer som har en fri og ubundet innstilling til de saker som behandles. At en offentlig tjenestemann eller folkevalgt er inhabil innebærer at vedkommende har en tilknytning til en sak eller sakens parter som er egnet til å skape tvil om de vil behandle saken på en objektiv og upartisk måte.

Det er to lover som regulerer habilitet:

- Forvaltningsloven – gjelder alle forvaltningsorgan
- Kommuneloven - særregler i §§ 11-10 og 13-3 for (fylkes-)kommunale folkevalgte og ansatte

Forvaltningsloven

Bestemmelsene om inhabilitet i forvaltningsloven kapittel II gjelder for folkevalgte og tjenestemenn i fylkeskommunen. Forvaltningslovens hovedregel om inhabilitet framgår av § 6. Her er det angitt flere ulike grunnlag som kan føre til at en folkevalgt eller tjenestemann blir inhabil, og må avstå fra å «*tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak*». I § 6 første ledd er det oppstilt konkrete tilknytningsforhold mellom den folkevalgte eller tjenestemannen og saken eller sakens parter, som automatisk fører til inhabilitet. Dette omtales tidvis som de «*absolutte inhabilitetsgrunnene*».

Fjernere tilknytning enn det som nevnes i loven vil som utgangspunkt ikke automatisk føre til inhabilitet. Andre omstendigheter som er egnet til å svekke tilliten til tjenestemannens upartiskhet må avgjøres etter den generelle regelen i § 6 andre ledd. Bestemmelsen åpner for en bred, skjønnsmessig vurdering, som må skje i lys av de sentrale hensynene bak inhabilitetsreglene. Bestemmelsen sier at en tjenestemann/folkevalgt også er inhabil når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet.

Kommuneloven

Kommuneloven har i tillegg til ovennevnte habilitetsbestemmelser noen særregler som regulerer inhabilitet for folkevalgte og ansatte. Således gjelder bestemmelsene som følger av forvaltningsloven kapittel II ved behandling av saker i folkevalgte organer og fylkeskommunens administrasjon, med de særregler som følger av §§ 11-10 og 13-3.

§ 11-10 annet ledd første punktum regulerer inhabilitet for folkevalgte på grunn av tidligere tilknytning til saken i egenskap av å være ansatt i (her) fylkeskommunen, med visse uttømmende unntak. Hvis den ansatte derimot har medvirket ved en tidligere avgjørelse i saken i egenskap av folkevalgtrollen, gjelder ikke denne regelen.

Det følger også inhabilitet etter §§ 11-10 tredje ledd og 13-3 annet ledd ved klagebehandling – ved det tilfellet at en klage skal behandles etter forvaltningsloven § 28 andre ledd er en folkevalgt eller ansatt som har vært med på å forberede eller treffe vedtaket inhabil til å delta i klageinstansens behandling av vedtaket, eller i forberedelsen av saken for klageinstansen.

Videre kan ikke en direkte underordnet ansatt delta i klageinstansens behandling av saken eller i forberedelsen av saken for klageinstansen hvis en overordnet ansatt er inhabil i en sak, jf. § 13-3 tredje ledd.